

Maria Lichtmis

Lezing

Toen de tijd aanbrak, waarop zij volgens de Wet van Mozes gereinigd moesten worden, brachten zij het kind naar Jeruzalem om het aan de Heer op te dragen, volgens het voorschrift van de Wet des Heren: Elke eerstgeborene van het mannelijk geslacht moet aan de Heer worden toegeheiligd, en om volgens de bepaling van de Wet des Heren een offer te brengen, namelijk een koppel tortels of twee jonge duiven. Nu leefde er in Jeruzalem een zekere Simeon, een wetgetrouw en vroom man, die Israëls vertroosting verwachtte en de heilige Geest rustte op hem. Hij had een godsspraak ontvangen van de heilige Geest dat de dood hem niet zou treffen, voordat hij de Gezalfde des Heren zou hebben aanschouwd. Door de Geest gedreven was hij naar de tempel gekomen. Toen de ouders het kind Jezus daar binnenbrachten, om aan Hem het voorschrift der Wet te vervullen, nam ook hij het kind in zijn armen en verkondigde Gods lof met de woorden: 'Uw dienaar laat gij, Heer, nu naar uw woord in vrede gaan: mijn ogen hebben thans uw Heil aanschouwd, dat Gij voor alle volken hebt bereid; een licht dat voor de heidenen straalt, een glorie voor uw volk Israël.' Zijn vader en moeder stonden verbaasd over wat van Hem gezegd werd. Daarop sprak Simeon over hen een zegen uit en hij zei tot Maria, zijn moeder: 'Zie, dit kind is bestemd tot val of opstanding van velen in Israël, tot een teken dat weersproken wordt, opdat de gezindheid van vele harten openbaar moge worden; en uw eigen ziel zal door een zwaard worden doorboord.'

Lc 2, 22-35

Overweging:

“Simeon nam het kind in zijn armen en loofde God”. Elke oma, elke opa mag het meemaken. Een onbeschrijflijk moment, diep besef, meer dan weten, diep ervaren: een baby in de armen mogen houden, een cadeau waarvoor woorden tekort schieten. Ja, het is goed, het leven is goed, uiteindelijk is het goed.

Uiteindelijk – in dat woord horen we de weerklank van het lied dat we zo dadelijk gaan zingen: “dat het goed zal komen met deze wereld”, “licht.. dat zal reiken tot de grenzen der aarde”. Een baby in de armen van opa, oma – het mag ook in de armen van nonkels en tantes! - en op dat momentje mogen we die heel grote woorden plakken waarmee ons lied eindigt: “En dan zult Gij god zijn, Eén in allen”.

Oosterhuis trekt zo een wereldwijde boog rond dit kind met woorden van de profeet Jesaja. “Ooit zullen koningen en wijzen komen van over zee, volle schepen”. Een oneindig verlangen - die andere evangelist, Matteüs, laat in zijn baby-verhaal dat verlangen in vervulling gaan met het verhaal van de wijzen uit het oosten en hun geschenken.

Evenwel - het is een lange lange weg van het kind, van dat kind, van elk kind naar een samenleving “in gerechtigheid en vrede”. Welke weg?

Het eerste wat opvalt. Jozef en Maria doen wat de Thora van hen vraagt – Thora, wet, ja, beter nog een weg, een levenswijze, een geschiedenis waarin Jozef en Maria thuis mogen zijn. Ze doén mee, ze doen het, “als de tijd daarvoor gekomen is” – het is hen voorgeschreven. Dat de evangelist daar zoveel woorden aan besteedt, uitvoerig de verbondsteksten citeert, spreekt boekdelen. Het is het doen van elke dag, Jozef en Maria, kinderen van de Thora. Hun kind schrijven ze in, ook met de connotatie dat de moeder zoveel dagen na de geboorte ritueel gereinigd wordt. Maria moet ritueel worden gereinigd, staat in het evangelie.

En ze stellen het gebaar dat voor hen vanzelfsprekend is: elke eerstgeborene is speciaal aan God toegewijd om te zeggen dat wij allen aan God toegewijd zijn. Dat besef drukken ze uit met het oergebaar van een offer. Twee duiven. Oergebaar, zeg ik, diep besef dat we niet van onszelf zijn, dat we van God zijn. De inheemse bevolking van Latijns-Amerika bijvoorbeeld die nog altijd wat drank aan de aarde geeft, voordat ze zelf drinken.

De lange weg van kind naar een wereld *waar elk zijn naam in vrede draagt*: de trouw van elke dag, van elke levensstap van Jozef en Maria, kinderen van de Thora. Zal het de flonkering zien, ook als de hemel donker is? Het is een vraag die we straks zingen in de 4^e strofe van Oosterhuis' 'Lied van Simeon'.

Het tweede wat opvalt: die mooie figuur van Simeon – zo vaak uitgebeeld in de kunst. Het evangelie insisteert: "Op hem rustte heilige Geest... Het was hem door de heilige geest geopenbaard... Gedreven door de Geest ging hij naar de tempel...". Vanwaar haalt Simeon dat? Geest, eigen uitvinding of bedenking? De woorden van zijn gebed verklaren hoe de Geest hem z'n leven lang in verwachting hield. Het zijn regel na regel flarden uit de profeten die hij in synagoge of tempel hoorde voorlezen. Uit de profeet Maleachi bijvoorbeeld: "Opeens zal hij naar zijn tempel komen, de Heer naar wie jullie uitzien." (Mal 3,1). En inderdaad, opeens, onverwacht mag het Simeon overkomen als hij dat koppel van het platteland met hun kind in de tempel ziet binnenkomen.

Zijn dankgebed is gevoed ook door Jesaja, overvloedig. Ik zie de redding door God ten overstaan van alle volken, bidt Simeon, bij Jesaja klonk het: de luister van de Eeuwige voor al wat leeft (Jes 40,5). Luister (!) ook voor ons. Een ster is het uit Jakob, dicht Oosterhuis in z'n lied – Jakob staat voor het volk van de Bijbel, voor ons dus. Want reikend tot de grenzen der aarde, ook tot ons, hier, nu.

Levenslange trouw, hoop, verlangen, luisteren naar de Schriften, de Thora onderhouden – na een leven van verwachting, gevoed door zulke teksten, mag hij, Simeon, het meemaken. De evangelietekst vertelt het zo dat je het ziet gebeuren: "en als de ouders het jongetje Jezus binnenbrengen om wat in de wet de gewoonte is over hem te doen, neemt ook hij het in zijn armen". Simeon mag het meemaken, en voor ons maakt hij licht, maakt hij Lichtmis, hij zingt dat ook wij het licht mogen zien. Licht dat ons meer dan eens zal moeten *aanstoten* en wakker maken, licht dat het kleinkind in onze eigen armen dan toch als een flonkering zal zien wanneer het later *alleen en ongeborgen is, het licht dat niét uitvalt* als WIJ uitvallen.

Simeon heeft daar weet van. Hij kent de liederen van de dienaar, van de lijdende dienaar. Hij herhaalt ze, gebruikt ze in zijn lofzang. Daarom heeft hij het ook over de donkere kant, ook dat heeft de Geest hem laten horen in de woorden van Jesaja, van Ezechiël ook die het al over dat zwaard heeft (Ez 14,17), het zwaard dat door Maria's hart zal gaan, het zwaard dat scheidt en onthult, het zwaard dat alles treft *wat op het licht niet is geijkt*. Dat Simeon met alleen maar een baby in de handen durft te danken voor wat "hij met eigen ogen ziet, de redding van alle volken" gaat door diepe dalen van vallen en opstaan, van twist, van zwaard, tot en met kruis.

Lichtmis is door de eeuwen heen een *meerstemmig licht* geworden, van kinderzegen, kaarsenwijding, kaarsjesprocessie, pannenkoeken bakken, van vreugde ook om de dagen die lengen en de komst van de lente. Met onze viering staan we stil bij de kern ervan, de tekst in het evangelie van Lucas. Het is niet te verwonderen dat het lied van Simeon, bekend als het "Nunc dimittis", het dagelijks avondgebed werd van de Kerk, van al wie de Getijden bidt. Oudere mensen grijpen er ook naar terug in hun laatste levensfase, op weg naar het Licht, *liefste der mensen, eerstgeborene, laatste woord van Hem die leeft*.

Geert Delbeke

De Lier, 2 februari 2020

Bronnen:

- de tekst van Lucas, met de vele verwijzingen naar Bijbelplaatsen in de marge of in voetnoot (veel meer dan hierboven aangegeven),
- de tekst van het "Lied van Simeon" van H. Oosterhuis en cursieve verwijzingen naar zijn lied "Licht dat ons aanstoot in de morgen"

LIED VAN SIMEON – Huub Oosterhuis

En toen de tijd daarvoor gekomen was
droegen zij hem tot voor Gods Aangezicht
zoals in de Thora geschreven staat.
Daar stond een man, rechtvaardig, toegewijd –

hij wist dat hem de dood niet halen zou
voordat hij de messias had aanschouwd.

Hij nam hem in zijn armen, loofde God
en zong:

Nu meester, doe uw dienstknecht gaan in vrede –
Want mijn ogen hebben gezien
Dat het goed zal komen met deze wereld.

Licht is opgegaan in Bethlehems velden,
licht der waarheid, ster oprijzend uit Jacob –
reiken zal het tot de grenzen der aarde.

En het zal geschieden dat daar kinderen
zien een flonk'ring aan de donkere hemel
en hun moeders roepen: "Kijk dan, wie wenkt ons?"

En ooit zullen koningen en wijzen
over zee met heel hun volk op schepen
komen, om te wonen in ons midden.

En het zal geschieden dat wij leven
samen in gerechtigheid en vrede
En dan zult Gij god zijn, Eén in allen.